

PYÖRÄMATKAILIJAN
SAKSA

LAURI HOKKINEN

PYÖRÄMATKAILIJAN SAKSA

Aue-säätiön julkaisuja

Skrifter utgivna av Aue-Stiftelsen | Veröffentlichungen der Aue-Stiftung

PYÖRÄMATKAILIJAN
SAKSA

LAURI HOKKINEN

Aue-säätiön julkaisuja

www.aue-stiftung.org

© Lauri Hokkinen ja Aue-säätiö, Helsinki 2016

Aue-säätiön julkaisuja | Skrifter utgivna av Aue-Stiftelsen | Veröffentlichungen der Aue-Stiftung 31

ISBN: 978-952-68042-5-5 (nid.)

978-952-68042-6-2 (PDF)

ULKOASU: Omituinen Design/Miia Huttu

KARTAT: Romantische Straße Touristik-Arbeitsgemeinschaft GbR (sivun 75 kartta)

Allgemeiner Deutscher Fahrrad-Club e.V. (ADFC)/ Deutschland per Rad entdecken (muut kartat)

KUVAT: Elberadweg Nord/photocompany (kansikuva)

Romantische Straße Touristik-Arbeitsgemeinschaft GbR (sivun 79 kuva)

Lauri Hokkinen (muut kuvat)

PAINATUS: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

Palautetta tekijälle voi lähettää sähköpostilla osoitteeseen: lauri.hokkinen@gmail.com

Sisällys

sivu

Miksi pyörämatkalle, miksi Saksaan?.....	6
Pyörämatkailun valtaväylät: D-Route ja Euro-Velo	10
Saksan suosituimmat pyöräreitit.....	13
Pyöräilyvalmismatkat, matka kohdealueelle ja pyöränvuokraus	15
Majoitusliikkeitä joka makuun	18
Pyörän kuljetus Saksan junissa ja busseissa	18
Itämeren rannikon pyöräreitti I (Flensburg–Travemünde)	24
Itämeren rannikon pyöräreitti II (Travemünde–Warnemünde)	34
Itämeren rannikon pyöräreitti III (Warnemünde–Ahlbeck)	39
Rügenin saarikierros	44
Kielin kanavan pyöräreitti	49
Elben pyöräreitti I (Cuxhaven / Brunsbüttel–Lauenburg)	54
Elben pyöräreitti II (Lauenburg–Lutherstadt Wittenberg)	60
Weserin pyöräreitti.....	64
Romanttisen tien pyöräreitti	74
Teemareittejä	80
Suomalaisten jalanjäljillä Saksanmaalla	84
Liikennemerkeistä ja -säännöistä	87
Sähköavusteisella pyörällä pidempiä päivämatkoja.....	89
Mitä mukaan pyörämatkalle?	91
Pyöräilysanastoa	94

MIKSI PYÖRÄMATKALLE, MIKSI SAKSAAN?

Suomen maisemien ja kansanperinteen tallentaja, valokuvaaja ja toimittaja Into Konrad Inha (1865–1930) oli monissa pyrkimyksissään aikaansa edellä. Jo koulupoihana I.K. Inha seurasi maailmanmenoa sanomalehdistä, ja sai siten tietoja uudesta keksinnöstä, ”polkurattaasta” eli nykyaikaisen polkupyörän edeltäjästä. Valmistuttuaan ylioppilaaksi Inha alkoi haaveilla omatoimisesta matkustamisesta ja tilasi tällaisen kulkuneuvon. Isolla etupyörällä varustettu laite oli kuitenkin hankala poljettava. Siksi Inha hankki pian Englannista uudentyypin matalarunkoisen pyörän ja alkoi välittää niitä muillekin pyöräilyn harrastajille. Inha halusi edistää polkupyöräilyä, hän halusi suoda ihmisille mahdollisuuden *liikkua vapaasti, oman aikataulunsa mukaan*.

Polkupyörien maahantuojana Inha toimi vain lyhyesti 1880-luvun lopulla, mutta Suomen maisemien mainio tallentaja hänestä tuli ennen kaikkea hänen polkupyöräretkiensä, pitkien valokuvausmatkojen ansiosta. Inha oli myös taitava sanaseppo, ja mahdollisesti juuri hän vakiinnutti polkupyörä-sanan suomen kieleen.

Inha ei tyytynyt pyöräilemään ainoastaan kotimaan kamaralla: 1886 hän teki pyöräretken Saksaan ja poikkesi samalla Sveitsissä ja nykyisen Tshekin alueella asti. I.K. Inhan syntymästä on kulunut jo puolitoista vuosisataa. Polkupyörämatkalla voimme silti yhä kokea samaa löytöretkeilijän riemua, josta Inha kertoo kuvauksissaan. Kun jaksotamme omien pyörämatkojemme päivätaipaleet kuntomme mukaan, voimme samalla myös vaalia ja edistää omaa terveystämme.

Yhä useammat suomalaiset haluavat nähdä ja kokea lomallaan enemmän kuin on tarjolla tavanomaisilla valmismatkoilla. Omatoimisesti, usein tietokoneen äärellä, suunniteltujen matkojen osuus kasvaa siksikin, koska lomalla halutaan olla aktiivisia: lepäily ja auringonoton sijaan etsitään henkistä ja fyysistä kuntoa kohentavaa tekemistä.

Vaikka pyöräily on lähes kaikenikäisille sopiva liikuntamuoto, polkupyörää pidetään usein vain kulkuvälineenä, jolla ajetaan työhön, kauppaan tai kouluun. Monet nyt eläkeikää lähestyvistä tai sen jo saavuttaneista pyöräilivät aktiivisesti vain niin kauan, kunnes saavuttivat mopon ajamiseen vaaditun iän tai lopettivat pyöräilyn saatuaan moottoripyörän tai auton ajokortin.

Suomessa innostuttiin 2000-luvun alkuvuosina pyöräretkeilyreiteistä, ja viitoitettujen pyöräreittien kokonaispituus onkin maassamme jopa 8.000 kilometriä. Nämä pyöräilyreitit polveilevat läpi kauneimman Suomen, mutta pyörämatkailu on meillä silti vain harvojen, useimmiten kuntoilusta kiinnostuneiden harrastus. Pyörämatkailun kehittymistä hidastavat meillä monet seikat: ilmasto, pyörämatkailijoille sopivien

Matkailu avartaa – ja pyörämatka kohentaa samalla myös kuntoa.

---

sisämajoitusliikkeiden vähäinen lukumäärä, ja se tosiasia, että erillisten pyöriteiden osuus on vain noin 15 prosenttia valtakunnallisten reittiemme kokonaispituudesta. Pyörämatkailija joutuu siksi ajamaan Suomessa enimmäkseen yleisillä teillä, muun liikenteen seassa. Myöskään naapurimaissamme pyöriteitä ei ole, harvoja poikkeuksia lukuun ottamatta, rakennettu taajamien ulkopuolelle eli ensisijaisesti matkailun tarpeita varten. Pyörämatkailusta kiinnostuneet etsivät siksi matkakohteita kauempaa.

Tanskaa ja Hollantia pidetään Euroopan johtavina pyöriteilymaina. Sitä ne ovatkin, jos arviointiperusteena on polkupyörällä tehtävien matkojen suhteellinen osuus kaikista matkoista. Pienien korkeuserojen ja lyhyiden etäisyyksien ansiosta niin Tanskassa kuin Hollannissakin on pyöriteilylle erinomaiset lähtökohdat.

Euroopan johtava pyörämatkailumaa on kuitenkin Saksa. Jopa noin 6,6 prosenttia eli noin 4,5 miljoonaa kaikista yli 18-vuotiaista saksalaisista teki vuonna 2015 vähintään yhden pyörämatkan, johon sisältyi ainakin kolme yöpymistä.

Runsas neljännesvuosisata sitten yhdistynyt Saksa on pinta-alaltaan vain vähän Suomea suurempi, mutta sen aluetta halkoo yli 230 tarkoin määriteltyjen laatukriteerien perusteella hyväksytyä pitkän matkan pyöräilyreittiä. Kaikilla tähän ryhmään hyväksytyillä reiteillä on myös taustaorganisaationsa, joiden ansiosta niistä on saatavilla hyvät perustiedot nettisivuilla ja usein myös painettuina esitteinä. Lisäksi Saksan kirjakaupoista tai netin kautta tilaamalla voi hankkia lähes kaikista reiteistä karttoja ja opaskirjoja. Pääosa pyörämatkailuun liittyvästä informaatiosta on saksankielistä, mutta suosituimpien reittien tiedot on julkaistu myös englanniksi.

Pyörämatkailu on Saksassa suosittua kaikenikäisten keskuudessa. Erikoisen usein Saksan pyöräreiteillä tulee kuitenkin vastaan keski-ikäisiä tai sen jo ohittaneita polkijoita. Pyörämatkailijat ovat monilla Saksan alueilla, kuten Elben varrella, matkailuyritysten tärkein asiakasryhmä. Pyöräilyn suosiota selittää ainakin osaksi saksalaisten korostunut ympäristötietoisuus: pyöräteiden rakentamiselle ja kunnossapidolle myönnetään avokätisesti määrärahoja. Lisäksi pyöräreittien rakentaminen tulee Saksassa halvemmaksi kuin meillä talvien leutouden, maaperän vähäisen routimisen vuoksi. Niinpä maa- ja metsätalouden tarpeita varten rakennetut syrjäiset pikkutietkin ovat Saksassa useimmiten kestopäällystettyjä. Moottoriajoneuvoilla näitä teitä saavat käyttäjä yleensä kuitenkin vain siellä työnsä takia liikkuvat. Pyörämatkailun lisääntyttä näitä peltojen, niittyjen ja metsien halki johtavia pikkuteitä on viitoitettu pyöräreiteiksi, mihin ne ihan teellisesti sopivatkin. Tulvavaaran vuoksi monien Saksan jokien varsille on rakennettu korkeita maavalleja ja niiden päälle huoltoteitä. Myös nämä ja Pohjanmeren rannikon tulvavallien huoltotiet on usein viitoitettu pyörämatkailijoiden reiteiksi.

Saksan väkiluku on noin 80 miljoonaa, mikä takaa sen, että pyörämatkailijan kaipaamia majoitusliikkeitä ja ravintoloita on kyllin tiheässä, vaikka lomamatkalla olevan polkijan keskimääräinen päivätaival on vain muutamia kymmeniä kilometrejä. Myös pyöräilijöiden satunnaisesti tarvitsemia muita palveluja, kuten pyöräkorjaamoja, on kaikkialla.

Esittelen tässä oppaassa erityisesti Saksan pohjoisosassa sijaitsevia reittejä, joihin olen tutustunut vuosina 2012–2016. Itämeren etelärannikko ja muut Pohjois-Saksan reitit sopivat erityisen hyvin ympäristötietoisille matkailijoille, jotka haluavat välttää lentomatkoja: laivamatka Helsingistä Itämeren yli Travemündeen kestää vain runsaan vuorokauden.

Pohjois-Saksan tasaiset maisemat eivät kuitenkaan tyydytä kaikkia. Siksi kerron oppaassa myös Elben ja Weserin pyöräreiteistä sekä Romanttisen tien pyöräreiteistä. Eläkeläisenä olen voinut pyöräillä viime vuosien aikana myös nämä reitit ”päästä päähän” Elben yläjuoksun osuutta ja vaihtoehtoisia rinnakkaisreittejä lukuun ottamatta.

Polkupyörä on autoa kätevämpi kulkuneuvo suurkaupungeissa, joissa on jatkuva pula parkkipaikoista. Pyöräilijän ei tarvitse pelätä joutuvansa autoilijoita Keski-Euroopan

Saksalaiset majoitusliikkeet toivottavat pyöräilijät sydämellisesti tervetulleeksi, Herzlich Willkommen!

moottoriteillä joka lomakaudella piinaaviin ruuhiin. Pyörämatkailu kuluttaa vain vähän uusiutumattomia luonnonvaroja, polkijan kunto kohenee matkan edetessä kuin huomaamatta – ja pyörämatkalla voi tuntea niin tuulet, tuoksut kuin luonnonäänetkin lähietäisyydeltä.

Suomen tietokirjailijat ry on myöntänyt apurahan kirjoitushankettani varten ja Aue-säätiö on mahdollistanut oppaani julkaisemisen. Näiden tahojen ohella kiitän Suomi-Saksa Yhdistysten Liittoa kannustuksesta ja hyvästä yhteistyöstä.

Lauri Hokkinen

PYÖRÄMATKAILUN VALTAVÄYLÄT: D-ROUTE JA EURO-VELO

Saksan pitkien pyöräreittien runko muodostuu kahdestatoista reitistä, joiden yhteenlaskettu pituus on lähes 12.000 kilometriä. Nämä runkoreitit ulottuvat maan laidasta laitaan ja ovat siksi niin pitkiä, että ne muodostuvat useista erikseen nimetyistä ja erikseen markkinoituista pyöräreitistä. Esimerkiksi Pohjanmeren rannalta Alppien juurelle johtavaan noin 1200 kilometrin pituiseen **D-ROUTE-REITTIIN NRO 9** sisältyy alkumatkalla **WESERIN PYÖRÄREITTI** (490 km) ja loppumatkalla **ROMANTTISEN TIEN PYÖRÄREITTI** (440 km); näiden lisäksi siihen kuuluu pätkiä parista muusta vähemmän tunnetusta pyöräreitistä (270 km).

D-Route-reitit sisältyvät Saksan kansalliseen pyöräilyliikennesuunnitelmaan ja niitä kehitettäessä otetaan huomioon erityisesti pyörämatkailijoiden tarpeet; ne toimivat esikuvina muille pyöräreittihankkeille. Runkoreittejä koskevat tavoitteet on määritelty täsmällisesti: D-Route-reitit suunnitellaan niin, että ”pyörämatkailija, jonka renkaat ovat 28 mm leveitä ja jolla on mukanaan 20 kg matkatavaroita, voi ajaa 20 kilometrin tuntinopeudella turvallisesti ja mukavasti”. Runkoreiteistä tehdyn otantatutkimuksen (DF 10408 D-Netz) perusteella noin 80 % reittien kokonaispituudesta on viitoitettu sellaisille väylille, joilla ei ole lainkaan tai joilla on vain hyvin vähän tai enintään kohdallisesti muuta liikennettä. Saman tutkimuksen mukaan 42 % reittikilometreistä kulkee erillään autoteistä. Peräti neljä viidesosaa runkoreittien kokonaispituudesta on päällystetty asfaltilla, betonilaatoilla tai muilla päällysteillä, jotka soveltuvat hyvin polkupyöräilyyn.

D-Route-runkoreittien viitoitus ja muu kehittäminen vaatii valtavasti työtä. Pisimmällä tässä kunnianhimoisessa hankkeessa ollaan **D-ROUTE 3**-reitillä, joka johtaa Hollannin rajalta Harz-vuoriston pohjoispuolta Berliiniin ja edelleen Puolan rajalle. Tämän 960 kilometrin pituisen reitin varrella on tavanomaista viitoitusta täydentämässä toistasataa saksan- ja englanninkielistä infotaulua, joissa kerrotaan reitin kulusta, reitin lähellä sijaitsevista matkailunähtävyyksistä, majoitus- ja ravitsemusliikkeistä ja julkisen liikenteen yhteyksistä. Pyörämatkailijoita varten tämän reitin varrella on myös polkupyörien lyhytaikaiseen säilytykseen suunniteltuja pieniä teräsverkosta tehtyjä talleja (”Fahrradbox”), joihin pyörän voi lukita matkatavaroineen vaikkapa museokäynnin ajaksi.

Pitkät D-Route- ja Euro-Velo-runkoreitit koostuvat tavallisesti muutaman sadan kilometrin pituisista alueellisista pyöräreiteistä.

Polkupyörää on meillä totuttu pitämään työ- ja asiointimatkojen kulkuneuvona ja toisaalta maasto- ja kilpapyöräilijöiden kuntoiluvälineenä. Saksassa polkupyörä on nykyisin suuressa määrin myös matkailua palveleva ajoneuvo; pyöräretkeilystä on tullut suosittu lomaviettomuoto ja pyörämatkailijat ovat esimerkiksi monin paikoin Elbejoen varrella matkailuelinkeinolle jopa automatkailijoita tärkeämpi asiakasryhmä.

Pyörämatkailijalle Saksa on erinomainen kohde. Pyöräreittejä on kaikkialla ja ne on viitoitettu pääosin pelto- ja metsäteille tai tulvavalleille, joilla ei saa ajaa moottoriajoneuvoilla. Pyörämatkailua palvelevia ravintola- ja majoituspalveluja on Saksassa lähes joka kylässä, ja maisemien suhteen riittää valinnanvaraa Itämeren ja Pohjanmeren rannikoilta Saksan keskivuoristoon ja etelän Alppiseudulle asti.

www.aue-stiftung.org

ISBN 978-952-68042-5-5 (nid.)

ISBN 978-952-68042-6-2 (PDF)

9 789526 804255 >